

Lluís PAYRATÓ, *Català colloquial (aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana)*, Universitat de València (Biblioteca Lingüística Catalana) 1988.*

Aquests últims anys s'ha parlat força de la llengua com un sistema de varietats i registres. Diversos autors han exposat els factors que determinen la varietat d'un parlant (el geogràfic, el social i el generacional) i els que configuren les varietats funcionals o registres (el camp o tema, el mode o canal, el tenor funcional o propòsit comunicatiu i el to interpersonal més o menys formal). Ara, des de fa pocs mesos, la llengua catalana ja disposa d'un treball que es proposa descriure una varietat funcional de la llengua, el català colloquial o, tal com diu el subtítol, *aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*.

L'obra que avui presentem té una

doble funció: d'una banda, ens ofereix un marc teòric i conceptual i, de l'altra, una anàlisi del que Lluís Payrató anomena registre colloquial. Aquest llibre, que el mateix autor qualifica d'introducció i que pretén ser una invitació a altres estudis descriptius sobre el català corrent, és una presentació molt clara i ben feta de temes colloquials, que ens serveixen per descriure qualsevol varietat geogràfica tot i que la majoria dels exemples d'ús que recull són de la varietat barcelonina, la de l'autor.

L'apartat teòric a què ens referim té en compte dues perspectives, la pragmàtica (capítol 3) i la sociolingüística (capítol 4). La prag-

* La revista *Com...*, núm. 19 (Barcelona, agost de 1989), publicà inicialment aquesta ressenya que ara us presentem revisada.

màtica és la disciplina que estudia els signes lingüístics en relació amb el seu ús, tracta de l'ús comunicatiu del llenguatge. Per tant, va més enllà de l'àmbit netament lingüístic i té en compte els missatges verbals i els no verbals.

Al capítol tercer l'autor parla de les funcions del llenguatge segons Jakobson, dels actes verbals, dels tipus d'actes illocutius, de la deixi (*sic*) o dels «elements que fan explícites les referències al context en què es produeixen els enunciat», de la pressuposició, fenomen que cal tenir en compte per completar un acte comunicatiu, i, per acabar, de la implicació conversacional com un principi més dels que comparteixen els parlants en una conversa ordinària.

El capítol dedicat a la sociolingüística enfoca l'estudi de la llengua com un fet social per mitjà del qual entrem en el procés de socialització. És en aquest apartat on Lluís Payrató defineix les varietats dialectals i els registres, on considera que no és tan senzill classificar-los i que només es pot fer des d'un punt de vista teòric. Per l'autor, registres i varietats es presenten com un *continuum* lingüístic infragmentable, sense solució de continuïtat. Només es poden fragmentar a partir de simplificacions i així i tot és difícil establir-hi fronteres clares.

En aquest mateix capítol es descriuen l'àmbit d'ús i el registre col·loquials. El camp d'aquest registre és *la quotidianitat* (conjunt dels te-

mes corrents de la vida ordinària); el *mode* és bàsicament oral i espontani; el *tenor* és interactiu, reforça el contacte social, i el *to* és informal. L'últim punt fa referència a la llengua estàndard i parla de la seva relació complicada amb els dialectes i els registres. Payrató creu que l'estàndard és assimilable a les varietats dialectals, perquè es manifesta en registres diferents, però a la vegada també s'acosta als registres. Concretament pensa que si la varietat estàndard no coincideix amb cap de les varietats dialectals, l'estàndard és una varietat dialectal nova, però si coincideix amb alguna varietat, l'estàndard és com un registre per als parlants d'aquesta varietat.

Pel que fa a la relació entre l'estàndard i el col·loquial, considera que és un error veure la llengua col·loquial com una «espècie d'infracció» i que és l'estàndard que es fonamenta en la varietat col·loquial.

Al capítol cinquè ja comença l'estudi pràctic o anàlisi del registre col·loquial. L'estudi del català col·loquial es duu a terme per mitjà de l'anàlisi del discurs, és a dir, de l'estudi de textos tenint en compte el context. Aquí l'autor analitza les diferències bàsiques entre la llengua oral i l'escripta, les estructures pròpies dels textos col·loquials (monòleg i conversa), el paper de la cohesió com a lligam formal i el de la coherència, element bàsic per interpretar els textos. També dedica un apartat a la fonologia i a la fonètica col·loquial i a l'entonació,

sobre la qual presenta unes corbes melòdiques i de la qual descriu les funcions.

En la línia de descriure els trets més representatius de tots els plans de la llengua, aquest llibre parla de la morfologia col·loquial com una tendència a simplificar els paradigmes. Pel que fa a la sintaxi, podem veure les dificultats que presenta la llengua oral, en la qual no es poden separar les estructures sintàctiques dels models d'entonació. No es pot analitzar l'oració sense el context com fa la gramàtica.

El lèxic del català col·loquial es presenta com un conjunt restringit però altament expressiu, que en aquests moments comença a trobar-se immersit en un procés de tecnificació o estandardització provocat pels mitjans de comunicació. El capítol cinquè també dona pas als connectors i als estereotips, estratègies per fer textos adequats al context.

L'apartat dels procediments expressius (capítol 6) ens detalla els mecanismes que es fan servir en el registre col·loquial per aconseguir l'expressivitat que li és pròpia. Fa referència als mecanismes no verbals i als lingüístics (jocs i figures) entre els quals destaca l'eufemisme per la seva capacitat d'adaptació.

També parla dels tabús, les censures i els renecs.

Payrató dedica una part del setè capítol al fenomen del contacte entre llengües o entre les varietats d'una mateixa llengua; una altra part, a varietats i registres simplificats i per acabar descriu l'argot com a varietat criptica.

L'últim capítol és el capítol que més informació pràctica ofereix als lectors de REVISTA DE LENGUA I DRET. L'autor dedica 34 pàgines als tipus de converses i a la conversa col·loquial. Descriu el paper dels interlocutors, les regles que interioritza el parlant, el paper de la cortesia, l'estructura i les estratègies de les converses per reiterar alguna cosa, introduir o cloure un tema de conversa i acaba amb els torns de paraula.

Finalment, només ens queda felicitar l'autor per aquest esplèndid treball amenitzat per la nota d'humor que donen les frases fetes que encapçalen cada apartat i per l'estil clar i entenedor amb què ens l'ha fet arribar. També aprofitem l'ocasió per donar les gràcies a la Universitat de València per la col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana, que és un mitjà molt útil per als estudiosos de la llengua.

Marta XIRINACHS